

Олійник А. Б.

аспірант,

кафедра міжнародних відносин,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,

пр. Науки, 72, Дніпро, 49045, Україна

E-mail: abo.dp.ua@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-3578-9061>

ДИПЛОМАТИЧНА МЕДІАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВРЕГУЛЮВАННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

В статті визначено сутність кризи як суспільного явища. Встановлено, що в теорії міжнародних відносин криза розглядається як фаза загострення міжнародного конфлікту, яка є початковою. Наголошено, що ключова проблема кризи – сприйняття подій як серйозної загрози національним інтересам і цінностям осіб, які приймають рішення в сфері безпеки; криза завжди має суб'єктивну сторону. Зауважено, що виникнення криз в міжнародних відносинах є постійним явищем, яке вимагає управління та врегулювання, і відповідно активних заходів для їхнього попередження або врегулювання. Підкреслено, що криза завжди супроводжується жорстокістю, насильством, жертвами. З'ясовано, що розуміння кризи як загрози обумовлює пошук ефективних дипломатичних методів, прийомів та інструментів. Зауважено, що одним із таких дипломатичних способів є медіативна технологія. Відмічено, що медіація – це здійснення примирної процедури за допомогою нейтральної, неупередженої третьої особи – медіатора (посередника), який користується довірою всіх зацікавлених сторін. Означено, що багатоваріантність розуміння поняття «медіація» надає можливість розглядати її як різновид соціальної технології. Запропоновано розуміти під поняттям «дипломатична медіаційна технологія» посередницькі практики, що реалізуються в міжнародній політиці за участю медіатора (незалежної третьої сторони), який організовує та спрямовує ведення переговорів і допомагає сторонам дійти взаємовигідного рішення. Зауважено, що дипломатія – це процес, за допомогою якого уряди, діючи через офіційних агентів, спілкуються (зазвичай у формі переговорів) один з одним. Наголошено, що дипломатична медіаційна технологія є гнучким інструментом дипломатії, що використовується для врегулювання міжнародних криз шляхом ведення переговорів. Підкреслено, що в сучасній дипломатичній практиці сформувалося декілька форматів ведення переговорного процесу: модель торгу та ігрові моделі. Запропоновано, застосувати дипломатичну медіаційну технологію «реституційної медіації» задля розв'язання Ізраїльсько-Палестинського конфлікту. Зазначено, що доцільно при розробці медіаційної технології врегулювання Ізраїльсько-Палестинського конфлікту взяти за основу концепцію реституційного правосуддя, яке засновується на принципі примирення. Запропоновано процедурну модель дипломатичної медіаційної технології вирішення Ізраїльсько-Палестинського конфлікту. З'ясовано, що етапами реалізації дипломатичної медіаційної технології «реституційної медіації» є: етап визначення доцільності проведення процесу переговорів у формі «реституційної медіації»; етап підготовки до проведення процесу

переговорів у формі «реституційної медіації»; етап проведення процесу переговорів у формі «реституційної медіації»; етап контролю за виконанням рішень, що були прийняті під час проведення процесу переговорів у формі «реституційної медіації».

Ключові слова: медіація, дипломатія, дипломатична медіаційна технологія, кризова ситуація, міжнародний конфлікт.

Постановка проблеми в загальному вигляді, її зв'язок з науковими або практичними задачами. Актуальним завданням сучасної дипломатії є зниження напруги в умовах розгортання конфліктів і криз в міжнародному середовищі. О.О. Григор відмічає, що сьогодні ж йдеться не просто про участь у переговорних процесах, регульованих місіях чи міжнародних обмінах понад двох сторін, але й суттєве оновлення можливостей розв'язання проблемних питань, досягнення консенсусних рішень із залученням інноваційних технологій та цифрових засобів (Нгуьгор, 2019).

Дипломатичні технології є важливим інструментом сучасної міжнародної політики. Вони являють собою сукупність методів, процедур, інструментів і стратегій щодо ведення переговорів, здійснення посередництва, встановлення комунікації між учасниками міжнародної взаємодії, які використовуються державами, міжнародними організаціями і посередниками для врегулювання міжнародних конфліктів, запобігання виникненню нових кризових ситуацій та їх ескалації, досягнення компромісу між сторонами. Їх реалізація спрямована на мінімізацію наслідків криз та створення умов для мирного співіснування держав і народів; вони дозволяють перевести конфронтацію з військової площини у політико-дипломатичну; формують канали комунікації між учасниками конфлікту; допомагають відновити міжнародну довіру; сприяють підтриманню стабільності як на регіональному, так і на глобальному рівнях; дозволяють врахувати інтереси різних сторін і знайти прийнятний варіант врегулювання міжнародного протиборства.

На сьогодні Близькосхідний регіон характеризується високим рівнем боротьби між декількома міжнародними акторами. Ця конфліктна взаємодія виявляється у формі збройних зіткнень та виникненням періодичних кризових ситуацій, в які активно втручаються міжнародні посередники. Одним із найбільш напружених і тривалих конфліктів в цьому регіоні є Ізраїльсько-Палестинський конфлікт.

Першопричини Ізраїльсько-Палестинського конфлікту сягають домодерних часів. В Давні часи на землях сучасної Держави Ізраїль почали утворюватися перші державні утворення, зокрема Ізраїльське царство. Згодом ця територія по черзі опинялася під владою стародавніх імперій: Асирійської держави (проводила депортацію і асиміляцію ізраїльтян), Римська імперія (проводила політику насилля щодо місцевого населення), Арабський халіфат (заохочував місцеве населення до інтеграції в арабо-ісламське суспільство), Османська імперія (проводила політику ісламізації). В період Британського мандату над Палестиною з 1920 по 1948 рр. відбулося різке зростання чисельності конфліктів між арабським і єврейським населенням на основі суперечок щодо майнових прав на землю, зіткнень на релігійній основі, а також протидії з боку арабського населення створенню єврейської держави. Як наслідок, обидві сприймають одна одну як екзистенційну загрозу своєму існуванню.

Отже, це робить актуальним пошук нових, ефективних інструментів врегулювання взаємовідносин між ізраїльтанами і палестинськими арабами. Тому, дослідження дипломатичної медіаційної технології як інструменту врегулювання

кризових ситуацій в сучасних міжнародних відносинах, зокрема і в контексті урегулювання Ізраїльсько-Палестинського конфлікту та породжуваних ним кризових ситуацій, набуває важливого практичного значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, методологічної основи дослідження. Серед останніх публікацій, на які спирається автор, слід вказати такі: Бляхарським Я., Філюк О., Лазаревою А. розкрито досвід розвинених країн у використанні медіації як ефективного засобу вирішення спорів (Blyakhars'kuu, Filyuk, Lazareyeva, 2024); О. Вишняковим розглянуто гуманітарні кризи та міжнародна гуманітарна діяльність (Vyshnyakov, 2024); О. Горбачиком і О. Козій охарактеризовано Арабо-Ізраїльський конфлікт і розглянуто виникнення проблеми палестинських біженців (Horbachuk, Koziy, 2023); О. Григором встановлено сучасні виміри дипломатії в умовах конфліктних і кризових ситуацій (Hryhor, 2019); М. Калашлінська визначила роль медіації у політичних переговорах (Kalashlinska, 2024); О. Мазур проаналізував теоретико-методологічний дискурс політичної медіації (Mazur, 2017).

Зasadничу основу дослідження становлять такі методологічні підходи: технологічний, діалектичний, системний. Вони дозволяють розглянути дипломатичну медіаційну технологію в теоретичному і практичному вимірах. Також було використано методи індукції і дедукції для з'ясування природи кризових ситуацій в міжнародних відносинах; аналізу і синтезу для визначення поняття «дипломатична медіаційна технологія»; статистичний метод для опису наслідків динаміки Ізраїльсько-Палестинського конфлікту.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Формулювання цілей статті. До невирішених раніше питань дослідження дипломатичної медіаційної технології як інструменту врегулювання кризових ситуацій в сучасних міжнародних відносинах, зокрема і в контексті урегулювання Ізраїльсько-Палестинського конфлікту та породжуваних ним кризових ситуацій є: з'ясування сутності кризи як суспільного явища та встановлення особливостей її вияву в міжнародних відносинах; уточнення змісту поняття «дипломатична медіаційна технологія», означено особливості моделей ведення переговорного процесу; відсутня дієва дипломатична медіаційна технологія врегулювання Ізраїльсько-Палестинського конфлікту.

Метою статті є означення дипломатичної медіаційної технології як інструменту врегулювання кризових ситуацій в сучасних міжнародних відносинах. У зв'язку із цим поставлено такі цілі: 1) аналіз сутності кризи як суспільного явища та встановлення особливостей її вияву в міжнародних відносинах; 2) визначення змісту поняття «дипломатична медіаційна технологія»; 3) характеристика моделей ведення переговорного процесу; 4) розробка дипломатичної медіаційної технології врегулювання Ізраїльсько-Палестинського конфлікту.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів. Кризові ситуації в сучасних міжнародних відносинах виникають через політичні, економічні, ідеологічні та інші протиріччя між декількома державами. Держави до сьогодні залишаються головними міжнародними акторами.

Сучасний тлумачний словник української мови поняття «криза» інтерпретує як складний, загострений стан, різкий злам у чому-небудь (Yakovleva, Afonskaya, 2010, p. 339). Поняття «ситуація» розуміється як збіг умов і обставин, що створюють певне становище (Yakovleva, Afonskaya, 2010, p. 540).

С. С. Гута вказує, поняття «криза» має багато рівнів і трактувань. Деякі визначення терміну «криза» вказують на його суттєву залежність від сфери застосування

і відсутність уніфікованого загальноприйнятого визначення для будь-якої сфери життєдіяльності суспільства та держави, бізнесу, стану людини та природи тощо (Huta, 2017, p. 117).

І. О. Забеліна відмічає, поняття «криза» політики запозичили в медицині, згодом додавши йому виражене драматичне забарвлення, яке спочатку означало різкий, крутий перелом; важкий перехідний стан. Криза – це природна фаза розвитку будь-якої системи, зона біфуркації. Криза – момент дезорганізації системи, разом з тим криза – чинник організації системи, її самоорганізації. Поняття «соціальної кризи» може вживатися у широкому і вузькому сенсах. У широкому розумінні поняття «соціальної кризи» означає будь-яку кризу, пов'язану з розвитком суспільства. У вузькому сенсі поняття соціальної кризи застосовується у випадку розмежування сфер життя суспільства. Можна говорити про кризу економічну, політичну, соціальну, психологічну. Суть політичної кризи полягає в тому, що влада не в змозі управляти. Психологічна криза – стан непевності і страху в суспільстві, внаслідок цього відбувається зниження рівня раціональності суспільної свідомості. Поняття системної кризи може бути визначене як єдність криз економічного, політичного, соціального, психологічного. Політична ж криза може розглядатися як один з етапів політичного процесу, а також як підсумок політичного протистояння і розвитку соціально-політичного конфлікту (Zabelina, 2013, p. 346).

В теорії міжнародних відносин криза розглядається як фаза загострення міжнародного конфлікту, яка є початковою, розвиваючись від часу, появи усвідомленого протиріччя між учасниками міжнародних відносин до початку активних силових дій (Bernadsky, 2012, p. 120). При цьому, Х. Юськів наголошує, під кризою розуміють стадію загострення конфлікту, різке, раптове погіршення конфліктних відносин. Однак ситуація може розвиватися й у зворотному напрямі: не від конфлікту через його загострення – до кризи, а від загострення кризи – до розв'язування конфліктів. У міжнародно-політичній науці під кризою розуміють національну і міжнародну ситуацію, за якої існує загроза для першочергових цінностей, інтересів або цілей актора. Ключова проблема кризи – сприйняття. Отож криза – це не тільки ситуація, яка докорінно відрізняється від звичайних подій, а й сприйняття подій як серйозної загрози національним інтересам і цінностям (погрози, яка виникає несподівано за дефіциту часу для прийняття відповідних дій) особами, що приймають рішення у сфері безпеки. Так само як і конфлікти, кризи в міжнародних відносинах неминучі; вони вимагають управління та врегулювання, а враховуючи можливість їхнього загострення та переростання у збройні зіткнення – активних заходів для їхнього попередження або уникнення шляхом використання національних і міжнародних інститутів. Криза пов'язана з фактором часу: події під час кризи стрімко розвиваються (порівняно з їхнім звичним плином), а інститути та політики не готові до цього; криза характеризується інтенсивністю, ущільненням, напруженістю подій, що відбуваються, в результаті чого ускладнено швидке розуміння їхньої суті. Важливою рисою кризи є формування сприйняття подій, що супроводжують її, політичним класом, особами, що приймають рішення, населенням. Іншими словами, криза завжди має суб'єктивну сторону (її вважають загрозою), яка може навіть стати головною стороною її розвитку. Окрім того, криза часто (хоча не завжди) супроводжується жорстокістю, насильством, жертвами (Yuskiv, 2015, p. 147–148).

Такий підхід до розуміння кризової ситуації обумовлює пошук ефективних дипломатичних методів, прийомів та інструментів її вирішення. Одним із таких

дипломатичних способів є медіативна технологія. Ця точка зору відображена, зокрема, у роботах Р. Фішера, В. Юрі, Б. Паттона (Fisher, Yuri, Patton 2023), Е. Керрол, К. Маккі (Carroll, 2006), Є. Тихомирової, С. Постоловського (Tykhomyrova, Postolovsky, 2022).

О. Г. Мазур вказує, поняття «медіація» походить від латинського *mediare* – бути посередником, займати середину між двома точками або сторонами, пропонувати середній шлях, триматися нейтрально, неупереджено. Звідси, медіація – це здійснення примирної процедури за допомогою нейтральної, неупередженої третьої особи – медіатора, або посередника. ... Медіатором учасники конфлікту обирають таку особу, яка користується довірою всіх зацікавлених сторін. Функціонально медіатор має допомогти створити умови, прийнятні для переговорного процесу. Він, керуючись своїм досвідом, знаннями, певними техніками ведення переговорів, умінням вирішувати конфлікти, допомагає опонентам виробити таку позицію, яка максимально відповідала б інтересам спору (Mazur, 2017, p. 269).

Новий тлумачний словник української мови поняття «медіація» тлумачить як міжнародне посередництво, мирний спосіб розв'язання міжнародних конфліктів за допомогою держави; яка не бере участі в конфлікті (New Explanatory Dictionary, 2001, p. 164).

В сучасній фаховій літературі відсутнє єдине загальноприйняте розуміння поняття «медіація». Низка науковців ототожнюють поняття «медіація» і «переговори». Так, на думку Ю. Притики, медіація являє собою переговори між двома конфліктуючими сторонами за участю посередника, що має необхідні навички, досвід, освіту для того, щоб допомогти сторонам дійти згоди у врегулюванні їхнього спору (Alternative Dispute Resolution, 2021). І. Лопатченко також підтримує цю думку і вважає, що медіація – це переговори за участю третьої нейтральної сторони, яка допомагає сторонам врегулювати свій конфлікт (Lopatchenko, 2019). На таких же позиціях стоять Н. Бондарчук і Н. Мошківська, говорять медіація – це переговори за участю третьої незалежної сторони, яка зацікавлена в тому, щоб сторони вирішили свій спір максимально вигідно для обох. Третя незалежна сторона – це медіатор, він не вносить своїх пропозицій щодо вирішення спору, а є лише посередником, допомагає прийти до спільного вирішення конфлікту (Bondarchuk, Moshkivska, 2020, p. 12). У дослідженнях Н. Бондаренко-Зелінської, поняття «медіація» визначено «як переговори за участю нейтрального посередника (медіатора), добровільний і конфіденційний процес, у якому нейтральна третя сторона (медіатор) допомагає конфліктуючим сторонам досягти взаємоприйнятної угоди; як метод, за яким сторони управляють і володіють як самим процесом, так і його результатом – угодою, тобто нічого не вирішується без згоди сторін» (Bondarenko-Zelinska, 2009, p. 164).

У своїй монографічній праці Ю. Притика під поняттям «медіація» розуміє «метод врегулювання конфлікту між сторонами на основі переговорів за участю нейтральної особи (посередника) з метою укладення обов'язкової для сторін угоди зі спірного питання. Третя сторона не має повноваження для ухвалення рішення. Ціль медіатора – здійснювати інформаційний обмін, сприяти порозумінню між сторонами та допомогти їм у пошуку креативного вирішення спору» (Prytyka, 2006, p. 46).

На думку М. Поліщук, медіацією є альтернативний спосіб вирішення спору, за умовами якого сторони на добровільних засадах беруть участь у переговорах і, за допомогою незалежної та кваліфікованої третьої сторони (медіатора), намагаються

досягнути консенсусу та вирішити власний спір з урахуванням інтересів кожної з них (Polishchuk, 2014, p. 138).

О. Антонюк пропонує медіацію, включаючи її міжнародно-правову складову, розглядати як добровільний процес вирішення будь-якого спору, в якому нейтральна третя особа на засадах конфіденційності допомагає сторонам досягнути взаємовигідної домовленості (згоди) в їхньому спорі шляхом проведення примирних переговорів між учасниками спору. До основних ознак медіації відносять: свободу волевиявлення сторін, конфіденційність процесу, нейтральність медіатора, рівноправність сторін. Функцією медіації є сприяння не лише збереженню добрих взаємин сторін, а й розвиток їх та покращення. У міжнародно-правовій площині до цього також варто додати сприяння збереженню миру та запобігання війні (Antonyuk, 2013).

У зарубіжних дослідженнях науковці запропонували різні підходи до трактування поняття «медіація». Так, представники гарвардської школи права та «гарвардської концепції медіації» Р. Фішер, В. Урі, Б. Паттон розглядають медіацію як спільні дії, засновані на розмежуванні позицій та інтересів (Fisher, Yuri, Patton 2023).

Швейцарський психолог Й. Дюсс-фон Вердт, який започаткував медіювання конфліктів на професійному рівні, у книзі «Homo Mediator» зазначає: «медіація – це узгоджений процес управління конфліктом, у якому незалежна та неупереджена третя сторона, що не має повноваження приймати рішення, намагається асистувати сторонам конфлікту у процесі налагодження чи покращення стосунків, або у процесі врегулювання конфлікту шляхом організації обміну [інформацією] між особами та установами, залученими у конфлікт» (Duss-von Werdt, 2005).

Отже, очевидним є відсутність єдності думок щодо розуміння змісту терміноодиноци «медіація». Медіація в конструктивному означенні розглядається як переговори; процес переговорів; метод врегулювання конфлікту; спосіб вирішення спору; процес вирішення спору; спільні дії; процес управління конфліктом і т.д. В описовому описі її суттєві ознаки та характеристики такі: природа медіації виявляється у її посередницькій ролі; посередництво реалізується шляхом проведення переговорів між сторонами та/або окремих бесід медіатора з кожною зі сторін; участь у медіації, як і укладення угоди за результатами цієї процедури, є добровільною; процес переговорів організовує та спрямовує незалежна третя особа – медіатор, який має відповідну кваліфікацію, знання та досвід і допомагає сторонам дійти взаємовигідного рішення; водночас сторони самі визначають спосіб врегулювання спору, а медіатор не має права нав'язувати їм власну позицію щодо справи.

Така багатоваріантність розуміння поняття «медіація» надає можливість розглядати її як різновид соціальної технології.

Новий тлумачний словник української мови визначає термін «технологія» як сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь; сукупність способів обробки або переробки матеріалів, виготовлення виробів, проведення різних виробничих операцій тощо (New Explanatory Dictionary, 2001, p. 529).

В конструктивному означенні найчастіше поняття «соціальна технологія» в науковій і спеціальній літературі використовується в таких значеннях: комплекс прийомів, що забезпечують досягнення сприятливих умов життя, їхньої організованості, ефективної взаємодії, задоволення суспільного інтересу, який тією або іншою

мірою відповідає вимогам соціального часу (Matvienko, 2001, p. 82); сукупність засобів і методів цілеспрямованої дії на суспільні процеси, життєдіяльність людей, дозволяючи отримувати при обмеженому обсязі соціально-економічних ресурсів максимально значущі результати, забезпечувати вибір і реалізацію найбільш оптимальних способів упорядкування, гармонізації, збереження або перетворення соціальних об'єктів у необхідних параметрах (Prokhorenko, 2015, p. 242); засіб реалізації людиною конкретного складного процесу шляхом його поділу на систему послідовних взаємопов'язаних процедур і операцій, що виконуються більш чи менш однозначно і мають на меті досягнення високої ефективності» (Кнуязев, 1995, p. 8).

Таким чином, поняття «медіація» з позицій технологічного підходу можливо тлумачити як сукупність способів, методів, засобів, прийомів організації посередницької діяльності шляхом проведення переговорів між сторонами та/або окремих бесід медіатора з кожною зі сторін з метою вирішення кризових ситуацій, або запобігання виникненню конфліктів.

Безумовно, на міжнародному рівні використання медіаційних технологій спрямоване на врегулювання кризових ситуацій, що виникають між учасниками міжнародних відносин, а також на розв'язання міжнародних конфліктів. Тому, вважаємо, доречним є запровадження і застосування як в теоретичному науковому аналізі так і в міжнародній політичній практиці такої мовленнєвої конструкції як «дипломатична медіаційна технологія». Цим конструктом доречно позначати посередницькі практики, що реалізуються в міжнародній політиці за участю медіатора (незалежної третьої сторони), який організовує та спрямовує ведення переговорів і допомагає сторонам дійти взаємовигідного рішення. Адже класичною, усталеною та загальноприйнятою є думка, що ведення міжнародних відносин за допомогою переговорів, а також метод, за допомогою якого ці відносини регулюються і здійснюються послами та посланниками позначається словом «дипломатія» (Matlai, 2020, p. 6).

Термін «дипломатія» походить із давньогрецької мови, у якій його використовували, по-перше, як дієслово (*diploo*) – на позначення подвійного складання (*diploun*) і, по-друге, як іменник (*diploma*) – у якості назви офіційних документів, що склалися (для зручності) та надавали пред'явнику певний набір прав (Constantinou, 1996, p. 78).

Сучасний тлумачний словник української мови інтерпретує поняття «дипломатія» як діяльність уряду та спеціальних органів зовнішніх відносин щодо здійснення зовнішньої міжнародної політики держави; тонкий розрахунок або хитрування, спрямований на досягнення певної мети (Yakovleva, 2010, p. 339).

У Політичній енциклопедії зазначається, що дипломатія є одним з найважливіших засобів здійснення зовнішньої політики держави. Більшість науковців розглядають дипломатію як науку міжнародних відносин і мистецтва ведення переговорів, що передбачає переговорний процес, підписання міжнародних угод для запобігання міжнародним конфліктам чи їх врегулювання, пошуки компромісів і взаємоприйнятних рішень, вивчення основних тенденцій та перспектив розвитку регіональних і глобальних міжнародних відносин з метою розширення та поглиблення міжнародного співробітництва (Politychna, 2011, p. 215).

В Українській дипломатичній енциклопедії наголошується на тому, що головна особливість дипломатії полягає в тому, щоб вирішувати спірні питання лише мирним шляхом, засобами переговорів і домовленостей (Ukrayins'ka, 2004, p. 316).

Дипломатія – це офіційна діяльність із здійснення програми зовнішньої політики держави щодо захисту її прав та інтересів за кордоном. Сенс і призначення дипломатії полягає у виборі засобів і методів, необхідних для досягнення зовнішньополітичних цілей держави. Вона покликана забезпечити розвиток міжнародних відносин у бажаному для країни руслі (Legal Encyclopedia, 1998, р. 189).

Отже, поняття «дипломатія» у науково – довідковій літературі пов'язується із діяльністю щодо здійснення зовнішньої політики держави, веденням переговорів, спрямованих на запобігання чи врегулювання конфліктів, знаходження компромісів і взаємоприйнятних рішень, а також на розширення та поглиблення міжнародного співробітництва.

Загалом американський політолог Річард Н. Роузкранс розрізнив два визначення дипломатії – широке та вузьке. У широкому сенсі він розумів дипломатію як способи або методи зовнішньої політики, що впливають на міжнародну систему. Вузький підхід розглядав дипломатію як процес, за допомогою якого уряди, діючи через офіційних агентів, спілкуються одні з одними (Diplomacy, 1968).

З метою подальшого з'ясування та розкриття сутності дипломатичної медіаційної технології в подальших своїх розвідках будемо спиратися на розуміння дипломатії як процесу, за допомогою якого уряди, діючи через офіційних агентів, спілкуються (зазвичай у формі переговорів – авт.) один з одним.

Р. Тістик зазначає, що зростання чисельності акторів, які залучені у міжнародні відносини з одного боку, та тиражування проблемних сфер їхньої взаємодії, з другого, змінює способи здійснення дипломатії. Трансформації зазнають як щоденні практики, так і методи ведення міжнародних переговорів, шляхи врегулювання міжнародних криз тощо (Tustyk, 2024, р. 325), відповідно, за цих умов дипломатична медіаційна технологія постає як гнучкий інструмент дипломатії, що використовується для врегулювання міжнародних криз шляхом ведення переговорів.

В сучасній дипломатичній практиці сформувалося декілька форматів ведення переговорного процесу. Найбільш поширеними, як вказує Р. Шипка (Shypka, 2012), є модель торгу та ігрові моделі.

Метод торгу реалізується на основі трьох його головних стратегій – жорсткої, м'якої та змішаної (Shypka, 2012).

Жорстка стратегія орієнтована на застосування силових прийомів, розрахованих на маніпулювання поведінкою партнера. Здійснення тиску, звинувачення – це методи жорсткого торгу, метою яких є домогтися поступок від партнера. При цьому обидві сторони діють так, щоб за мінімальних затрат відвоювати в суперника якомога більше (Shypka, 2012, р. 89).

«М'яка» стратегія торгу на переговорах, яка допускає, що для досягнення успіху необхідний обмін взаємними поступками. М'яка лінія в цій стратегії підкреслює важливість створення та збереження відносин, коли учасників переговорів розглядають як партнери, які поступаються один перед одним, намагаючись досягти взаємної згоди, допускаючи односторонні втрати заради досягнення спільної угоди (Shypka, 2012, р. 89).

Змішана стратегія торгу характеризується використанням як м'якої, так і жорсткої стратегій у різних комбінаціях (Shypka, 2012, р. 89).

Теорію ігор було розроблено в середині ХХ століття американським математиком Джоном фон Нейманом разом з економістом Оскаром Моргенштерном (Neumann, Morgenstern, 1953).

Дещо пізніше її почали застосовувати в теорії переговорів американські дослідники, зокрема Г. Райффа (Raiffa, 2002; Raiffa, 2003), А. Рапопорт (Rapoport, 1983). Вони виділили «ігри з нульовою сумою» (коли переможець отримує все), «ігри з позитивною сумою» (де кожен учасник має певний вигреш) і «змішані ігри».

У межах теорії ігор розрізняють інтегративні переговори (партнерські, кооперативні) та полемічні, або конфліктні, переговори. Інтегративні переговори називають партнерськими, адже, згідно з положеннями теорії ігор, їх основою є прагнення і готовність сторін об'єднувати, «інтегрувати» свої стратегії для збільшення початкового потенціалу кожного учасника. У такому разі метою гри є досягнення в результаті переговорів «позитивної суми» (додатного результату) для всіх учасників (Shypka, 2012, p. 90).

Прагнення уникнути крайнощів привело до використання методу «принципових переговорів», який був розроблений у межах Гарвардського переговорного проекту Р. Фішером, У. Юрі і Б. Паттоном (Fisher, Yuri, Patton, 2023).

Метод (принципових) раціональних переговорів використовують для вирішення проблем на основі їхніх якісних властивостей по суті справи і при цьому не торгуватись. Метод раціональних переговорів передбачає використання жорсткого підходу до розгляду суті справи та м'якого – у відносинах між учасниками переговорів (Shypka, 2012, p. 90).

Сучасне міжнародне життя характеризується збільшенням кількості як міжнародних конфліктів так і кризових ситуацій, що їх супроводжують. При цьому, вони характеризуються як підвищеною динамікою, так і складністю та тривалістю у часі. Безперечно, вони потребують попередження та розв'язання.

Одним із таких міжнародних конфліктів є ізраїльсько-палестинський конфлікт, який триває вже більш як століття і час від часу загострюється, що знаходить свій вияв у виникненні кризових ситуацій.

Вперше в Новий час «палестинське питання» стало актуальним у міжнародній політиці після Першої світової війни. У результаті поразки Німеччини та її союзника Туреччини, у 1917 році війська Великобританії вступили на територію Палестини. Крім того, за Версальським мирним договором та іншими міжнародними правовими актами було запроваджено мандатну систему як форму управління колишніми колоніями Німеччини та Туреччини. Формально мандатна система була представлена в міжнародних документах як перехідна форма державної залежності – від колонії до самостійного державного утворення. Основи мандатної системи були закладені на Паризькій мирній конференції 1919 року, яка підсумувала результати Першої світової війни та, враховуючи поразку Німеччини та Туреччини, юридично закріпила перерозподіл їхніх колоній (Kostyukevych, Ovcharenko, 2019).

На нашу думку, при вивченні ізраїльсько-палестинського конфлікту з метою врегулювання його кризових проявів та запобігання його розвитку, доцільно виділяти саме його стадії, оскільки саме вони відображають динаміку конфлікту та реальні можливості його розв'язання.

Вважаємо, ізраїльсько-палестинський конфлікт на сьогодні має такі стадії свого розвитку: стадія зародження – почалася з оголошення Декларації А. Бальфура 2 листопада 1917 р. – закінчилася 14 травня 1948 р. – проголошенням Держави Ізраїль; стадія використання сили – розпочалася 15 травня 1948 р. – з початком вторгнення армій семи арабських країн (Єгипту, Йорданії, Іраку, Сирії, Лівану,

Саудівської Аравії, Ємену) на територію Ізраїлю – закінчилася 13 вересня 1993 р. підписанням у Вашингтоні «Декларації про принципи мирного врегулювання Близькосхідного конфлікту»; стадія врегулювання мирними способами – розпочалася 4 травня 1994 р. – з підписанням першої «Норвезької угоди» в Каїрі – Угоди «Газа – Єрихон» як спроба врегулювання конфлікту; стадія врегулювання силовими способами – 2023–2026 рр. – війна в Газі – розпочалася 7 жовтня 2023 р. з операції ХАМАСА «Потоп (повінь)» і триває до сьогодні.

М. Кальник зазначає, що 14 травня 1948-го Давид Бен-Гуріон проголосив незалежність Ізраїлю. ... Війна забрала 6 тисяч ізраїльтян і 15 тисяч арабів, Ізраїль розширився до 78% території, 700 тисяч палестинців стали біженцями. Це травма, що пульсує досі: нащадки Накби живуть у таборах у Йорданії, Лівані, мріючи про повернення. ... Шестиденна війна 1967-го – блискавичний блиск ізраїльської армії. За шість днів захоплено Синай, Голанські висоти, Західний берег, Газу та Східний Єрусалим. Окупація триває, породжуючи поселення – символ спірних прав. 1973-го, у Судний день, Єгипет і Сирія напали зненацька, але Ізраїль вистояв, заплативши 2,5 тисячі життів. ... 1987–1993 – Перша інтифада – 1 тис. жертв. ... Ці битви не просто дати – вони вирізьблені в душах: ізраїльтяни бачать у них виживання, палестинці – втрату домівки. Інтифади 1987-го та 2000-го перетворили камені на зброю, забравши тисячі життів і підірвавши довіру. ... 7 жовтня 2023 р. ХАМАС прорвав бар'єр: 1400 ізраїльтян загинули, 5400 поранені, 200 тис. ВПО, 250 заручників. Ізраїль відповів «Залізними мечами». До 2026-го Газу зруйновано: 40 тисяч палестинців мертві, переважно цивільні; 93 тисячі поранених, 1,6 млн. ВПО, руйнування. ... Гуманітарна катастрофа: голод, руїни лікарень. Ізраїль втратив економічно мільярди (Kalnik, 2026).

Конфлікт між ізраїльтянами та палестинцями породжує численні проблеми і для міжнародної спільноти, зокрема насильство, релігійні суперечки, тероризм, економічну нерівність, авторитаризм, питання біженців та інші виклики. Тому, цей конфлікт безумовно потребує розв'язання, зокрема і на основі, можливо, застосування дипломатичних медіаційних технологій.

Так, як ізраїльсько-палестинський конфлікт характеризується складністю, досить довгою тривалістю у часі та значними соціально-гуманітарними наслідками, тому необхідно звернутися до міждисциплінарного методологічного підходу, що надасть змогу значно розширити спектр застосовуваних дипломатичних інструментів.

На нашу думку, доцільно було б при розробці дипломатичної медіаційної технології врегулювання Ізраїльсько-Палестинського конфлікту взяти за основу концепцію реституційного правосуддя, яка широко використовується в юриспруденції та засновується на принципі примирення.

Концепцію «реституційного правосуддя», вважаємо, можливо закласти в основу розробки нових підходів та пошуку нових дипломатичних інструментів у вирішенні цього конфлікту. Ця концепція надає можливість досягти добровільного порозуміння (примирення) між обома сторонами конфлікту на основі взаємного визнання провини щодо антигуманних дій сторін одна проти іншої та порушення міжнародного гуманітарного права. В цьому конфлікті, безсумнівно, потерпілими є обидві його сторони. Внаслідок тривалого протистояння, зокрема збройного, обидві сторони потребують відновлення в моральному, психологічному аспекті, а також і в матеріальному.

З позицій концепції «реституційного правосуддя» головна роль у налагодженні діалогу у процесі дипломатичних переговорів між протиборчими сторонами повин-

на належати медіатору – неупередженому суб'єкту міжнародних відносин. Він повинен допомогти обговорити наслідки довготривалого конфлікту в атмосфері поваги та безпеки, керувати переговорним процесом таким чином, щоб сприяти досягненню згоди щодо ефективних шляхів виправлення шкоди, що була нанесена сторонами одна одній, сприяти укладенню угоди, яка б була реальною для виконання.

Найважливішою перевагою цього способу розв'язання конфліктів є те, що обидві сторони мають можливість висловити не тільки свої очікування, а й почуття та відчуття. Тут нічого не засуджується і не нав'язується згоди. Кожне прийняте рішення вимагає згоди обох сторін. Господарями медіаційного процесу є, відповідно, самі сторони. Медіатор сприяє сторонам у тому, щоб вони були дійсно задоволені, тобто, щоб відшкодування постраждалому було для нього достатнім і водночас реальним для винуватого. Він піклується про те, щоб сторони були процедурно задоволені, тобто, щоб процедура проведення медіаційного процесу була для них прийнятною – сторони мають бути переконані у незаангажованості, нейтральності медіатора і довірчому характері розмови. Крім цього, медіатор дбає щодо психологічного задоволення сторін – щоб вони були переконані, що самі вирішують свою подальшу долю, а після медіації почувалися значно краще, ніж перед нею (Zemlyanska, 2008, p. 27).

Таким чином, «реституційна медіація» як форма переговорного процесу створює умови для виявлення почуттів, обміну інформацією та відшкодування збитків, повертаючи при цьому потерпілим від злочину почуття впевненості та відчуття контролю над ситуацією.

Існують кілька видів медіації: пряма медіація, яка означає безпосередню зустріч сторін, та непряма (або «човникова медіація»), коли медіатори передають інформацію від однієї сторони до іншої. Останній варіант може сприяти укладенню угоди, але навряд чи допоможе отримати почуття співпереживання, яке, власне, становить дуже цінну характеристику медіації (Aertsen, Maskay, Pelican, etc., 2004).

В юриспруденції медіація між потерпілими та правопорушниками – це найпоширеніша форма відновного правосуддя ... Медіація між потерпілими та правопорушниками в основному спрямована на досягнення примирення шляхом діалогу, підкреслюючи відновлення належного емоційного та фізичного стану жертви, відповідальність правопорушника та відшкодування шкоди. Програми примирення між потерпілими та правопорушниками також проводяться шляхом медіації, однак, як про це пише МакКолд, вони в основному спрямовані на зміцнення «ран» та відновлення належних взаємин між людьми (Fellegi, 2004, p. 13).

Виходячи із вище зазначеного, можемо запропонувати процедурну модель дипломатичної медіаційної технології вирішення Ізраїльсько-Палестинського конфлікту. Така дипломатична медіаційна технологія спрямована на досягнення таких цілей:

- інституційні загальні: регулювання, відтворення, інтеграція, підтримання комунікації між сторонами конфлікту;

- інституційні спеціальні: сумісне вирішення конфлікту його учасниками, урівноваження інтересів сторін конфлікту як постраждалих, з необхідністю реінтеграції, допомога традиційному міжнародному правосуддю;

- особистісні: визнання потреб потерпілих сторін, прийняття сторонами відповідальності, активне залучення сторін – надання сторонам повноважень щодо пошуку та прийняття взаємоприйнятної для них рішення, добровільність участі

у відновному процесі усіх зацікавлених сторін, реалізація принципу конфіденційності.

– загальні: застосування дипломатичної медіаційної технології, що засновується на концепції «реституційного правосуддя» при розгляді аналогічних міжнародних конфліктів на певній території, що є тривалими у часі;

– індивідуальні: отримання конкретного результату при розгляді конкретних наслідків у випадку загострення кризи, прийняття консенсусного рішення – рекомендації щодо подолання її наслідків;

– змістовні: відшкодування у різних формах шкоди (майнової, фізичної, моральної) потерпілим особам з обох сторін конфлікту.

На нашу думку, етапами реалізації дипломатичної медіаційної технології є: етап визначення доцільності проведення процесу переговорів у формі «реституційної медіації»; етап підготовки до проведення процесу переговорів у формі «реституційної медіації»; етап проведення процесу переговорів у формі «реституційної медіації»; етап контролю за виконанням рішень, що були прийняті під час проведення процесу переговорів у формі «реституційної медіації».

На етапі визначення доцільності проведення процесу переговорів у формі «реституційної медіації», представники сторін, які приймають участь у конфлікті звертається до медіатора із проханням розглянути їх заяви щодо визнання своєї провини у нанесенні шкоди та у якій просять розглянути можливість їх участі в дипломатичному медіаційному переговорному процесі.

Медіатор приймає рішення про доцільність або недоцільність проведення дипломатичного медіаційного переговорного процесу, а також участі сторін в ньому, які є учасниками конфлікту, та які звернулася із відповідною заявою. Якщо медіатором прийнято рішення про доцільність такої участі, він звертається до ООН з пропозицією прийняти Резолюцію щодо проведення дипломатичного медіаційного переговорного процесу за участю сторін, які звернулися із відповідним проханням.

При цьому, медіатор, обов'язково повинен з'ясувати думку сторін, щодо їх переконаності добровільно брати участь в дипломатичному медіаційному переговорному процесі. У випадку негативного рішення одної із сторін (якщо вона вирішить в якийсь момент часу, що не має бажання приймати участь в «медіації»), прохання іншої сторони, відхиляється. У разі позитивного рішення кожної із сторін щодо участі в проведенні «реституційної медіації», Медіатор повинен разом із сторонами розробити план дій, який спрямований на усунення шкоди завданої діями сторін в процесі конфліктного протистояння. Такий план стає частиною договору.

Етап підготовки до проведення дипломатичного медіаційного переговорного процесу. ООН, після прийняття прохання Медіатора щодо призначення проведення дипломатичного медіаційного переговорного процесу, виносить відповідну Резолюцію щодо організації проведення «реституційної медіації» та покладає таку організацію на Медіатора, із зазначенням місця її проведення, тривалості у часі, але не більш як 1 тижня.

Медіатор організовує проведення «реституційної медіації» шляхом вибору авторитетної фізичної особи, яка буде проводити «реституційну медіацію»; інформує учасників «медіації» про їхню роль у вирішенні кризової ситуації; визначає проблему обговорення згідно із заявами сторін; проводить роз'яснювальну та іншу організаційну роботу. Медіатор визначає форму проведення «медіації»: внутрішню (за участю тільки сторін, їх представників; або зовнішню (за участю

інших суб'єктів міжнародних відносин – інших держав, міжнародних урядових або неурядових організацій та інших можливих учасників); місце та час проведення «реституційної медіації».

На етапі проведення дипломатичного медіаційного переговорного процесу (з метою досягнення консенсусної угоди), застосовується процедура «реституційної медіації». Учасники «реституційної медіації» переговори обов'язково проводять за круглим столом («реституційним колом»). Остаточне рішення на колі має бути прийняте одностайно. Якщо досягається позитивний результат внаслідок проведення переговорного процесу, то консенсусне рішення направляється до ООН. У випадку не досягнення згоди стосовно обговорюваної проблеми, про це повідомляється ООН, яка бере до уваги факт, що «медіація» відбулася, але консенсусне рішення не було прийняте. На основі інформації про перебіг проведення «медіації», укладання договору під час його проведення, а також виконання зобов'язань, ООН приймає відповідну Резолюцію.

На етапі контролю за виконанням рішення, функцію перевірки здійснює Медіатор, який інформує ООН про відповідний результат. На основі інформації про перебіг медіації, укладання договору під час переговорного процесу, а також виконання зобов'язань сторонами, ООН виносить Резолюцію щодо сторін, які прийняли участь у «медіації».

Висновки дослідження та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Складні міжнародні процеси в сучасному глобалізованому світі супроводжуються виникненням нових міжнародних конфліктів та кризових ситуацій. Це, в свою чергу, обумовлює пошук ефективних інструментів впливу на процеси їх розвитку. Одним із таких інструментів є дипломатичні медіаційні технології. Розробка нових технологій дипломатичної діяльності на основі міждисциплінарного підходу та їх впровадження в практику, дозволить активно впливати на розвиток динаміки міжнародних конфліктів, отримувати прогнозовані результати.

Дипломатичні медіаційні технології, що розроблені на основі концепції «реституційного правосуддя» можуть бути дієвим засобом у вирішенні кризових ситуацій в міжнародних відносинах. Наприклад, дипломатична технологія «реституційної медіації» може бути використана для врегулювання Ізраїльсько-Палестинського конфлікту, який має тривалий період свого розвитку та породжує численні соціальні і гуманітарні проблеми: вбивства, зростання чисельності біженців, релігійні суперечки, тероризм та інші виклики. Уточнення процедури проведення дипломатичного медіаційного переговорного процесу на засадах використання технологій «реституційного правосуддя» є напрямом подальшого наукового пошуку.

Перспективними напрямками подальших досліджень дипломатичної медіаційної технології як інструмента врегулювання кризових ситуацій в сучасних міжнародних відносинах є узагальнення досвіду практичної реалізації дипломатичних медіаційних технологій провідними державами світу як посередниками врегулювання міжнародних конфліктів.

Новизна дослідження полягає в тому, що вперше було запропоновано процедурну модель дипломатичної медіаційної технології вирішення Ізраїльсько-Палестинського конфлікту, що засновується на моделі «реституційної медіації» як форми переговорного процесу.

References [Список використаної літератури]

- Aertsen, I., Mackay, R., Pelican, C., Willemsens, J., Wright M. (2004). *Rebuilding Community Connections – Mediation and Restorative Justice in Europe*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 18-19 [in English]. [Aertsen I., Mackay R., Pelican C., Willemsens J., Wright M. *Rebuilding Community Connections – Mediation and Restorative Justice in Europe*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2004. P. 18-19]
- Alternative Dispute Resolution* (2021): Textbook, ed. by Yu. D. Prytyki. Kyiv: Publishing House «Dakor» [in Ukrainian]. [Альтернативне вирішення спорів: підруч. за заг. ред. Ю. Д. Притики. Київ: ВД «Дакор», 2021. 436с.]
- Antonyuk, O. A. (2013). Mediation and Diplomacy. *Journal of the Kyiv University of Law*, 2, 355-359 [in Ukrainian]. [Антонюк О. А. Медіація та дипломатія. *Часопис Київського університету права*. 2013. №2. С. 355-359. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_2_84 (дата звернення: 18.01.2026)]
- Bernadsky, B. V. (2012). *International conflicts: a course of lectures*. Kyiv: SE «Publishing house «Personab» [in Ukrainian]. [Бернадський Б. В. *Міжнародні конфлікти: курс лекцій*. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.]
- Blyakhars'kyu, YA., Filyuk, O., Lazaryeva, A. (2024). Mediatsiya yak efektyvnyu zasib vyrishennya sporiv: dosvid rozvynenykh krayin. *Akademichni viziyyi*, 35, 1-11 [in Ukrainian]. [Бляхарський Я., Філюк О., Лазарева А. Медіація як ефективний засіб вирішення спорів: досвід розвинених країн. *Академічні візії*. 2024. Вип. 35. С. 1-11. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13859380>.]
- Bondarchuk, N., Moshkivska, N. (2020). Modern trends in the implementation of mediation in Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 6, 11-15 [in Ukrainian]. [Бондарчук Н., Мошківська Н. Сучасні тенденції впровадження медіації в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №6. С. 11-15. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.6.02>.]
- Bondarenko-Zelinska, N. L. (2009). Introduction of alternative dispute resolution methods: European experience for Ukraine. *Private law and entrepreneurship*, 8, 162-165 [in Ukrainian]. [Бондаренко-Зелінська Н. Л. Запровадження альтернативних способів врегулювання спорів: європейський досвід для України. *Приватне право і підприємництво*. 2009. Вип. 8. С. 162-165. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2010/PPP_8_2009/BondarenkoZelinska.pdf (дата звернення: 22.01.2026).]
- Chub, O. V. (2025). Social technologies: possibilities and prospects of use. *Interdisciplinary discourse in the study of the phenomenon of social: collection of materials of the VI International Scientific-Practical Internet Conference (March 27, 2025)* / Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv. National Economic University named after V. Hetman [and others]. Kyiv: KNEU, 240-244 [in Ukrainian]. [Чуб О. В. Соціальні технології: можливості та перспективи використання. Міждисциплінарний дискурс у дослідженні феномену соціального: зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (27 берез. 2025 р.) / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана [та ін.]. Київ: КНЕУ, 2025. С. 240-244. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/51004> (дата звернення: 18.01.2026).]
- Constantinou, C. (1996). *On the Way to Diplomacy*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press [in English]. [Constantinou C. *On the Way to Diplomacy*. Minneapolis, MN : University of Minnesota Press. 1996. 180 p.]
- Diplomacy. International Encyclopedia of the Social Sciences*. Vol. 4. (1968). ed. by David L. Sills. New York: Macmillan and Free Press, P. 187-191 [in English]. [*Diplomacy. International Encyclopedia of the Social Sciences*. Vol. 4. Ed. by David L. Sills. New York: Macmillan and Free Press, 1968. P. 187-191.]
- Duss-von Werdt, J. (2005). *Homo Mediator. Geschichte und Menschenbild der Mediation*. Stuttgart: Klett-Cotta [in German]. [Duss-von Werdt J. *Homo Mediator. Geschichte und Menschenbild der Mediation*. Stuttgart: Klett-Cotta, 2005. 296 p.]
- Eileen, C., Mackie, K. (2006). *International mediation; the art of business diplomacy*. Kluwer Law International, 2d ed. [in English]. [Eileen, C., Mackie, K. *International mediation; the art of business diplomacy*. Kluwer Law International, 2d ed. 2006. 224 p.]
- Fellegi, B. (2004). *Explaining Impact of Restorative Justice: the 4-Way Interaction of Morality, Neutralisation, Shame and Bonds*. Thesis submitted for the degree of M. Phil in Criminology. University of Cambridge, Institute of Criminology [in English]. [Fellegi B. *Explaining Impact of Restorative Justice: the 4-Way Interaction of Morality, Neutralisation, Shame and Bonds*. Thesis submitted for the degree of M. Phil in Criminology. University of Cambridge, Institute of Criminology. 2004. 79 p.]
- Fisher, R., Yuri, V., Patton, B. (2023). *Negotiations without defeat. The Harvard method*. Kyiv: Svarog [in Ukrainian]. [Фішер Р., Юрі В., Паттон Б. *Перемовини без поразки. Гарвардський метод*. Київ: Сварог, 2023. 248с.]
- Horbachyk, O., Koziy, O. (2023). The Arab-Israeli conflict and the emergence of the problem of Palestinian refugees. *Problems of the humanities: collection of scientific works of the Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University. History Series*, 12(54), 237-250 [in Ukrainian]. [Горбачик О., Козій О. Араба – ізраїльський конфлікт і виникнення проблеми палестинських біженців. *Проблеми гуманітарних наук*:

- збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. 2023. №12(54). С. 237-250. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.12/54.283747>.]
- Hryhor, O. O. (2019). Modern dimensions of diplomacy in conflict and crisis situations. *Scientific journal «Politicus»*, 2, 79-84 [in Ukrainian]. [Григор О. О. Сучасні виміри дипломатії в умовах конфліктних і кризових ситуацій. *Науковий журнал «Політикус»*. 2019. Вип. 2. С. 79-84. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-2-79-84>.]
- Huta, S. S. (2017). The concept of “crisis situation caused by military-political factors”, “military-political crisis” in the theory of public administration. *Investments: practice and experience*, 7, 116-120 [in Ukrainian]. [Гута С. С. Поняття «кризова ситуація, зумовлена воєнно-політичними чинниками», «воєнно-політична криза» в теорії державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №7. С. 116-120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_7_24 (дата звернення: 25.01.2026)]
- Ivanov, A. M., Titov, M. S., Kshevinska, K. O. (2023). Mediation as an alternative method of dispute resolution. *Legal Scientific Electronic Journal*, 2, 143-145 [in Ukrainian]. [Іванов А. М., Титов М. С., Кшевінська К. О. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. Вип. 2. С. 143-145. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/31>.]
- Kalashlinska, M. V. (2024). The role of mediation in political negotiations: rethinking traditional approaches. *Political Life*, 4, 123-128 [in Ukrainian]. [Калашлінська М. В. Роль медіації у політичних переговорах: переосмислення традиційних підходів. *Політичне життя*. 2024. №4. С. 123-128. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.4.16>.]
- Kalnik, M. (27.01.2026). Palestine and Israel: the history of the ongoing conflict. *Nfront* [in Ukrainian]. [Кальник М. Палестина і Ізраїль: історія конфлікту, що не вихає. *Nfront*. 27.01.2026. URL: <https://nfront.org.ua/palestyna-i-izrayil-istoriya-konfliktu-shho-ne-vshuhaye/> (дата звернення: 28.01.2026).]
- Knyazev, V. (1995). *Social Technology and Management of Political Processes*. Kyiv: National Institute of Strategic Research [in Ukrainian]. [Князев В. *Соціальна технологія та управління політичними процесами*. Київ: Нац. ін.-т стратегічних досліджень, 1995. 249 с.]
- Kostyukevich, A. O., Ovcharenko, O. I. (2019). Paris Peace Conference: Creation of a Mandate System. *Current Problems of Natural Sciences and Humanities in the Research of Young Scientists “Rodzynka – 2019” / XXI All-Ukrainian Scientific Conference of Young Scientists*, 99-100 [in Ukrainian]. [Костюкевич А. О., Овчаренко О. І. (2019) Паризька мирна конференція: створення мандатної системи. *Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2019» / XXI Всеукраїнська наукова конференція молодих учених*. 2019. С. 99-100. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/3485/> (дата звернення: 18.01.2026).]
- Legal Encyclopedia* (editor: Yu.S. Shemshuchenko). Vol. 2. (1998). Kyiv: Ukrainian Encyclopedia [in Ukrainian]. [Юридична енциклопедія / редкол.: Ю.С. Шемшученко. Т. 2. К.: Українська енциклопедія, 1998. 744 с.]
- Lopatchenko, I. M. (2019). Mediation as a modern technology in resolving conflicts in public administration. *Law and Public Administration*, 2(35), Vol. 1, 231-237 [in Ukrainian]. [Лопатченко І. М. Медіація як сучасна технологія у вирішенні конфліктів в публічному управлінні. *Право та державне управління*. 2019. Вип. 2(35). Том 1. С.231-237. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2-1.35>.]
- Matlai, D. (2020). *Diplomacy of Ukraine*. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House [in Ukrainian]. [Матлай Д. *Дипломатія України*. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2020. 260 с.]
- Matvienko, V. Ya. (2001). *Social Technologies*. Kyiv: Ukrainian Propilei [in Ukrainian]. [Матвієнко В. Я. *Соціальні технології*. Київ: Українські пропілеї, 2001. 446 с.]
- Mazur, O. G. (2017). Political mediation: theoretical and methodological discourse. *Bulletin of Mariupol State University. Series: History. Political science*, 20, 267-275 [in Ukrainian]. [Мазур О. Г. Політична медіація: теоретико-методологічний дискурс. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія*. 2017. Вип. 20. С. 267-275. URL: <https://visnyk.mu.edu.ua/index.php/politologia/issue/view/43/33> (дата звернення: 11.02.2026).]
- Neumann, J. V., Morgenstern, O. (1953). *Theory of Games and Economic Behavior*. Princeton: Princeton University Press [in English]. [Neumann J. V., Morgenstern O. *Theory of Games and Economic Behavior*. Princeton: Princeton University Press. 1953. 674 p.]
- New Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language*: in 3 volumes. Vol. 2. (2001). Kyiv: Akonit [in Ukrainian]. [Новий тлумачний словник української мови: в 3-х томах. Т. 2. Київ: Аконіт, 2001. 926 с.]
- Ostrovska N. V. (2013). Theoretical approaches to the definition of the concepts «social technologies» and «social communication technologies». *World of social communications: science. journal – Vol. 10. – K.: KyMU, DonNU*, 2013. – P. 117–120. [in Ukrainian]. [Островська Н. В. Теоретичні підходи до визначення понять «соціальні технології» і «соціальнокомунікаційні технології». *Світ соціальних комунікацій: науковий журнал*. Т. 10. Київ: КнМУ, ДонНУ, 2013. С. 117 – 120. URL: <https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/05f50509-80b1-495f-ac92-9cab8345d542/content>. (дата звернення: 25.01.2026)].

- Polishchuk, M. Ya. (2014). The concept of mediation as an alternative method of dispute resolution. *State and Law*, 65, 134-139 [in Ukrainian]. [Поліщук М. Я. Поняття медіації як альтернативного методу вирішення спорів. *Держава і право*. 2014. Вип. 65. С. 134-139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2014_65_2221 (дата звернення: 25.01.2026).]
- Political Encyclopedia*. (2011). Editor: Y. Levenets. Kyiv: Parliamentary Publishing House [in Ukrainian]. [Політична енциклопедія. редкол.: Ю. Левенець. Київ: Парламентське видавництво, 2011. 808 с.]
- Prokhorenko, T. G. (2015). Social technologies in modern society. *Bulletin of the National University «Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine»*, 2(25), 239-246 [in Ukrainian]. [Прохоренко Т. Г. Соціальні технології в сучасному суспільстві. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2015. Вип. 2 (25). С. 239-246.]
- Prytyka, Yu. D. (2006). *Problems of protecting the rights of participants in civil legal relations in an arbitration court*: monograph. Kyiv: In Yure [in Ukrainian]. [Притика Ю. Д. *Проблеми захисту прав учасників цивільних правовідносин у третейському суді*: монографія. Київ: Ін Юре. 2006. 636 с.]
- Raiffa, H. (2002). *Negotiation Analysis. The Science and Art of Collaborative Decision Making*. London: The Belknap press [in English]. [Raiffa H. *Negotiation Analysis. The Science and Art of Collaborative Decision Making*. London: The Belknap press, 2002. 590 p.]
- Raiffa, H. (2003). *The Art and Science of Negotiation*. London: The Belknap press [in English]. [Raiffa H. *The Art and Science of Negotiation*. London: The Belknap press, 2003. 388 p.]
- Rapoport, A. (1983). *Mathematical Models in the Social and Behavioral Sciences*. New York: A Wiley – Interscience Publication [in English]. [Rapoport A. *Mathematical Models in the Social and Behavioral Sciences*. New York: A Wiley – Interscience Publication, 1983. 518 p.]
- Shypka R. (2012). Models of international negotiations. *Bulletin of Lviv University. International Relations Series*, 30, 87-92 [in Ukrainian]. [Шипка Р. Моделі міжнародних переговорів. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2012. Вип. 30. С. 87-92. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VLNU_Mv_2012_30_12.pdf (дата звернення: 18.01.2026).]
- Tykhomyrova, E. B., Postolovsky, S. R. (2022). *Conflictology and Negotiation Theory*: Textbook. Sumy: University Book [in Ukrainian]. [Тихомирова Є.Б., Постоловський С.Р. *Конфліктологія та теорія переговорів*: підручник. Суми: Університетська книга, 2022. 240 с.]
- Tystyk, R. (2024). Epistemology of diplomacy in modern international relations. *Bulletin of Lviv University. Series of philosophical and political studies*, 54, 317-321 [in Ukrainian]. [Тістик Р. Епістемологія дипломатії у сучасних міжнародних відносинах. *Вісник Львівського університету. Серія філософ.-політолог. студії*. 2024. Вип. 54. С. 317-321. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.54.38>]
- Ukrainian Diplomatic Encyclopedia*. Vol. 1. (2004). Editor L. V. Hubersky. Kyiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian]. [Українська дипломатична енциклопедія. редкол.: Л.В. Губерський. К.: Знання України, 2004. Т. 1. 655 с.]
- Vyshnyakov, O. (2024). Humanitarni kryzy ta mizhnarodna humanitarna diyal'nist. *Visnyk Mariupol'skoho derzhavnoho universytetu*, 27, 77-84 [in Ukrainian]. [Вишняков О. Гуманітарні кризи та міжнародна гуманітарна діяльність. *Вісник Маріупольського державного університету*. 2024. Вип. 27. С. 77-84. DOI: [10.34079/2226-2822-2024-14-27-77-84](https://doi.org/10.34079/2226-2822-2024-14-27-77-84)]
- Yakovleva, A.M., Afonskaya, T.M. (2010). *Modern Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language*. Kharkiv: TORSING PLUS [in Ukrainian]. [Яковлева А. М., Афонская Т. М. *Сучасний тлумачний словник української мови*. Харків: ТОРСІНГ ПЛІУС, 2010. 672 с.]
- Yuskiv, Kh. (2015). Specificity of crises in the environment of international interactions of the 20th – first quarter of the 21st century. *Bulletin of Lviv University. International Relations Series*, 36(3), 140-147 [in Ukrainian]. [Юськів Х. Специфіка криз у середовищі міжнародних взаємодій ХХ-першої чверті ХХІ ст. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2015. Вип. 36. Ч. 3. С. 140-147. URL: https://www.researchgate.net/publication/343007471_Specifika_kriz_u_seredovisi_miznarodnih_vzajemodij_HH-persoi_cverti_HH1_st (дата звернення: 28.01.2026).]
- Zabelina, I. O. (2013). The concept and essence of political crises: historical and bibliographical analysis. *Current problems of politics*, 49, 344-353 [in Ukrainian]. [Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз. *Актуальні проблеми політики*. 2013. Вип. 49. С. 344-353. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b2ca619b-e762-4025-9888-f5fc09224ea1/content> (дата звернення: 30.01.2026)]
- Zemlyanska, V. (2008). *Restorative Justice in the Criminal Process of Ukraine*. Kyiv: Publisher Zakharenko V. O. [in Ukrainian]. [Землянська В. Відновне правосуддя в кримінальному процесі України. Київ: Видавць Захаренко В.О., 2008. 200 с.]

Oliinyk A. B.

Department of International Relations
Oles Honchar Dnipro National University
Nauky Ave., 72, Dnipro, 49045, Ukraine

DIPLOMATIC MEDIATION TECHNOLOGY AS A CRISIS SITUATION MANAGEMENT TOOL IN MODERN INTERNATIONAL RELATIONS

Summary

The article defines the essence of a crisis as a social phenomenon. It is established that in the theory of international relations, a crisis is considered as a phase of exacerbation of an international conflict, which is the initial one. It is emphasized that the key problem of a crisis is the perception of events as a serious threat to national interests and values of decision-makers in the security sphere; a crisis always has a subjective side. It is noted that the emergence of crises in international relations is a constant phenomenon that requires management and regulation, and accordingly, active measures to prevent or regulate them. It is emphasized that a crisis is always accompanied by cruelty, violence, and victims. It is found that understanding a crisis as a threat necessitates the search for effective diplomatic methods, techniques, and tools. It is noted that one of such diplomatic methods is mediation technology. It is noted that mediation is the implementation of a conciliatory procedure with the help of a neutral, impartial third party – a mediator (intermediary), who enjoys the trust of all interested parties. It is noted that the multivariate understanding of the concept of “mediation” makes it possible to consider it as a type of social technology. It is proposed to understand the concept of “diplomatic mediation technology” as mediation practices implemented in international politics with the participation of a mediator (an independent third party), who organizes and directs negotiations and helps the parties reach a mutually beneficial solution. It is noted that diplomacy is a process by which governments, acting through official agents, communicate (usually in the form of negotiations) with each other. It is emphasized that diplomatic mediation technology is a flexible tool of diplomacy used to resolve international crises through negotiations. It is emphasized that in modern diplomatic practice several formats of conducting the negotiation process have been formed: the bargaining model and game models. It is proposed to apply the diplomatic mediation technology of “restitutional mediation” to resolve the Israeli-Palestinian conflict. It is noted that it is advisable to take the concept of restitutional justice, which is based on the principle of reconciliation, as a basis when developing a mediation technology for resolving the Israeli-Palestinian conflict. A procedural model of the diplomatic mediation technology for resolving the Israeli-Palestinian conflict is proposed. It is found out that the stages of implementing the diplomatic mediation technology of “restitutional mediation” are: the stage of determining the feasibility of conducting the negotiation process in the form of “restitutional mediation”; the stage of preparing for the negotiation process in the form of “restitutional mediation”; the stage of conducting the negotiation process in the form of “restitutional mediation”; the stage of monitoring the implementation of decisions made during the negotiation process in the form of “restitutional mediation”.

Key words: mediation, diplomacy, diplomatic mediation technology, crisis situation, international conflict.

Дата першого надходження статті до видання: 26.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026